

МВС УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ юридичний ІНСТИТУТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ



ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ТАКТИЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ТИПО-
ВИХ СИТУАЦІЙ ПО “КИШЕНЬКО-
ВИХ” КРАДІЖКАХ
НА ПОЧАТКОВІЙ СТАДІЇ РОЗСЛІ-
ДУВАННЯ

Практичний посібник
для співробітників карного розшуку, дізнавачів та слідчих

Одеса – 2001

Рецензенти:

заступник начальника Київського РВ ОМУ МВС
України в Одеській області підполковник міліції
Приходько В.В.

завідуючий кафедри криміналістики Одеської дер-
жавної юридичної академії кандидат юридичних
наук, доцент *Тищенко В.В.*

*Обговорено та рекомендовано до друку
на засіданні кафедри, протокол №9 від 26 травня 1999 року,
на засіданні Вченої ради ОІВС, протокол №5 від 27 травня 1999 року*

Укладачі:

вступ, §§1, 4 - В. Д. Берназ; §§2, 7 – С. М. Смоков;
§8 В. Д. Берназ, С. М. Смоков; §3 – М. М. Феськов;
§5 – В. В. Матвієнко, В. Д. Берназ; §6 – Ю. Д. Ткач

Психологічні та тактичні особливості вирішення типових ситуацій по “ки-
шенькових” крадіжках на початковій стадії розслідування: Практичний по-
сібник для співробітників карного розшуку, дізнавачів та слідчих / За редак-
цією доцента В.Д. Берназа. – Одеса: Одеський інститут внутрішніх справ,
2001. – 38 с.

Вступ

Кризові явища в економічному розвитку у всіх сферах суспільного життя, правовий нігілізм, зростання безробіття, зниження суспільного регулювання і контролю за дозволами неповнолітніх, все це веде до того, що продовжується залучення цієї категорії громадян в здійснення крадіжок, особливо особистого майна і зокрема кишенькових крадіжок.

Кишенькові злочини заподіюють матеріальний збиток громадянам, крадуть документи, якими забезпечують небезпечних злочинців, сприяючи їх переходу на нелегальне положення. У окремих випадках такі документи використовуються при збуті викраденого через ломбарди і комісійні магазини.

Характерним в цій складній ситуації, є і те, що вказаний вище злочин має високий рівень латентності. Звичайно ж, кишенькова крадіжка завжди виявляється потерпілим, однак невіра в можливість міліції розкрити цей злочин приводить до того, що багато хто не заявляє до органів внутрішніх справ про кишенькову крадіжку. Крім того, як свідчать статистичні данні, ще не високий рівень розкриття, виявлених злочинів даної категорії.

Безкарність, тривале здійснення кишенькових крадіжок виробляє у цієї категорії злочинців «професійні» навички, що утрудняє виявлення злочинців під час підготовки і здійснення крадіжки, затримання їх на місці злочину. А як показує практика, саме якісне затримання кишенькового злодія є гарантом виконання вимог закону про невідворотність покарання за скоєний злочин.

Методи попередження, що застосовуються практикою, розкриття і розслідування кишенькових крадіжок не завжди спрацьовують. Сучасні кишенькові злочини вимагають оновлення прийомів, що застосовуються в боротьбі з ними. На жаль ми відстаємо в цьому питанні і зокрема вимагають нових розробок проблеми виявлення, затримання і процесуального документування кишенькових злочинів.

У зв'язки з вищевикладеним, питання вдосконалення методів і засобів виявлення і затримання на місці злочину в типових ситуаціях кишенькового злодія повинні знаходитися в центрі уваги як практиків, так і наукових співробітників.

Не можна не зазначити, що над проблемою кишенькових крадіжок плідно працювали видні вчені: Гуров А.И., Якимов И.Н., Федоров Ю.Д., Самуйлов В.В., однак всі вони з близького зарубіжжя, роботи написані в 70-80 роках. А особливості виявлення і затримання кишенькових злочинців в типових ситуаціях в окремому дослідженні не розроблялися. Сучасний стан рівня боротьби з «карманниками» вимагають переусвідомити і подальшої розробки методів і засобів попередження, розкриття і розслідування злочинів даного виду і зокрема питань психологічних та тактичних особливостей вирішення типових ситуацій по «кишенькових» крадіжках на початковій стадії розслідування.

§1. Криміналістична характеристика кишенькових крадіжок.

Криміналістична характеристика - це система типових ознак злочину, що мають значення для попередження, розкриття, розслідування цього виду протиправного діяння. Структура змісту цього поняття дозволяє більш глибоко дослідити таке потворне явище, як кишенькові крадіжки, дає можливість підвищити професійний рівень осіб ведучих боротьбу з цим видом злочинів.

Основними елементами криміналістичної характеристики кишенькових крадіжок є:

1. Обставини (місце, час і інші елементи-складові оточення, де здійснюються крадіжки).
2. Характеристика особистості злодія.
3. Спосіб здійснення і спосіб приховування.
4. Характеристика предмета крадіжки.

Аналіз практики боротьби з кишеньковими крадіжками по Одеській області за останні роки дозволяє викласти найбільш типові криміналістичні ознаки цього виду злочинів.

До традиційних місць здійснення кишенькових крадіжок потрібно віднести: ринки, універмаги і місця масового скупчення людей. Слід відмітити, що особливо останнім часом, найбільш криміногенним місцем є громадський транспорт. У місті з 1,5 мільйонним населенням щодня, в середньому, діють 69 маршрутів громадського транспорту і з них, біля 30 найбільш уражені скоєнням кишенькових крадіжок. Особливо криміногенними є тролейбусні маршрути №№ 5; 7; 9; 11; трамвайні маршрути №№ 5; 28; 17; 18; 26; 29 і ринок «Привоз».

Від загальної кількості крадіжок, що здійснюються 55% мають місце на ринках і в місцях масового скупчення людей, 35% в громадському транспорті. У магазинах кишенькові крадіжки здійснюються не так часто - 10%.

За часом здійснення, кишенькові крадіжки розподіляються таким чином:

- з 7 до 10 годин - 25%;
- з 12 до 20 годин - 30%;
- з 17 до 20 годин - 35%.

Вивчення карних справ показало, що загальний рецидив осіб, що здійснюють кишенькові крадіжки, досить високий – 47%, і при цьому, середній вік кишенькового злодія 20–24 років.

Якщо розділити по статевій ознаці, то серед кишенькових злодіїв переважають чоловіки – 80%, але, незважаючи на те, що жінок тільки 20%, саме жінки, особливо з числа облич чиганської національності, є найбільш кваліфікованими і активними злодіями.

Останнім часом, “карманники” діють невеликими групами по 2-3 суб’єкта, рідкіше по одинці. «Гастролери», як правило, «працюють» бригадами по 4-6 чоловік (характерно для «кавказців», «львів’ян», «циган»).

Більшість крадіжок здійснюється з сумок, шляхом «вільного доступу» – 70%, але також мають місце кваліфіковані крадіжки із застосуванням технічних засобів: лез, медичних пінцетів, щипців – 30%.

За способом здійснення кишенькові крадіжки розподіляються таким чином:

- шляхом порізу – 12%;
- шляхом таємного викрадення з кишені – 32%;
- шляхом таємного викрадення з сумки – 20%.

Предметом посягання кишенькових злодіїв в основному є: гаманці, портмоне, косметички, блокноти, документи і інше майно громадян, що носить ними в кишенях і сумках. Таким чином до типових кишенькових крадіжок потрібно віднести крадіжки особистого майна громадян з дамських сумочок, господарських сумочок, портфелів, пакетів і безпосередньо з кишень одягу, що знаходиться на потерпілому в момент викрадення.

§2. Поняття, основні види та підстави затримання

Одним з найбільш відповідальних процесуальних дій у справах даної категорії є затримання кишенькового злодія. Аналіз практики показує, що при його здійсненні ще допускається багато помилок і прорахунків. Часом кримінально-процесуальне затримання проводиться безпідставно до порушення кримінальної справи; при його проведенні не завжди фіксуються факти які мають значення для справи, не вживаються заходів до закріплення доказових даних в протоколах затримання часто не знаходять відображення з належною повнотою засади затримання і пояснення затриманого; підозрюваному не завжди детально роз'яснюються його процесуальні права.

Важливо відрізнати затримання особи, яке регулюється адміністративним законодавством від карно-процесуального законодавства.

Адміністративне затримання особи не пов'язано із здійсненням злочину, і викликається необхідністю, наприклад, припинення правопорушення норм адміністративного законодавства, або встановлення особистості правопорушника.

Здійснювати адміністративне затримання мають право всі робітники міліції, також і патрульні та поставі міліціонери, оперативні працівники незалежно від того, знаходяться вони на службі чи ні.

Такі дії по затриманню регулюються адміністративним законодавством. В окремих випадках, особи, затримані в адміністративному порядку можуть, в слід за тим, зазнавати кримінально-процесуального затримання, якщо з'являються підстави для цього. Але затримання у порядку ст. ст. 106, 115 КПК (2, 44,47) України можуть проводити лише дізнавачі, слідчі, прокурори та судді.

Затримання проводиться для припинення злочинної діяльності особи або запобігання ухиленню його від попереднього слідства і суду. Воно сприяє і закріпленню доказів, встановленню особистості що здійснила кишенькову

крадіжку. У кримінально-процесуальному законі фактично названі два види процесуальної дії, що іменуються затриманням. Це затримання як слідча дія, що проводиться для припинення злочину і закріплення його слідів, і затримання як міра процесуального примушення - міра примусу, яка полягає в ув'язненні підозрюваного під варту на термін до 72 годин. Відповідно до ст. 106 КПК України орган дізнання має право затримати особу, що підозрюється в здійсненні злочину, за яке може бути призначене покарання у вигляді позбавлення волі, тільки при наявності однієї з таких підстав:

1. коли ця особа застигнута при здійсненні злочину або безпосередньо після його здійснення;
2. коли очевидці, в тому числі і потерпілі, прямо вкажуть на дану особу, що саме вона вчинила злочин;
3. коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі будуть виявлені явні сліди злочину.

При наявності інших даних, що дають підставу підозрювати особу в здійсненні злочину, вона може бути затримана лише в тому випадку, якщо ця особа намагалася втекти або коли вона не має постійного місця проживання або коли не встановлена особистість підозрюваного. **(2,1)**

Таким чином, викладені в кримінально-процесуальному законі засади затримання можна розглядати як підстави для захоплення і доставляння органом дізнання, підозрюваного до органу з метою з'ясування обставин справи, як підстави проведення слідчої дії (затримання на місці злочину); направленої на припинення злочину і закріплення його слідів.

При цьому затримання може проводитись з попередньою підготовкою і без підготовки.

Однією з умов, що забезпечують успішне проведення тактичної операції по затриманню, є ретельна і цілеспрямована підготовка. Сам цей процес складається з таких взаємопов'язаних стадій, як з'ясування задачі і прийняття рішення, побудова моделі комплексного здійснення ряду дій по підготовці і проведенню затримання, а в окремих випадках ця дія може розгорнутися в вигляді проведення тактичної операції.

На стадії прийняття рішення слідчий (оперативний працівник), повинен вибрати і ретельно проаналізувати істотні методи і вибрати найбільш доцільний спосіб проведення всіх необхідних підготовчих дій і можливості їх практичного здійснення.

Потрібно змодельовати майбутню операцію. Необхідно зазначити, що для побудови моделі доцільно передбачити дії осіб, що входять до складу оперативної групи по затриманню, так і найбільш вірогідні дії особи, що затримується. Початковими даними для складання моделі можуть бути чіткі знання мети майбутньої операції, психологічних, фізичних і інших особливостей особи, що підлягає затриманню, а також осіб, включених в оперативну групу, умов, в яких буде проводиться майбутня операція.

Практичне здійснення тактичної операції по затриманню кишенькового злодія має свої індивідуальні особливості зумовлені конкретною ситуацією в

якій проводиться затримання. Це і попереднє спостереження за об'єктом, що підлягає затриманню, і правильний вибір місця, часу і умов фізичного захоплення злочинця і забезпечення безпеки всіх учасників групи затримання і громадян, що випадково виявилися в районі проведення операції, і правильний вибір місця проведення попереднього особистого обшуку, своєчасність і ретельність огляду місця захоплення, уміло організоване конвоювання тощо.

У практичній діяльності ОВС нерідкі випадки затримання кишенькових злодіїв без підготовки (наприклад безпосередньо на місці здійснення злочину). Таке затримання доводиться проводити гласно, порівняно невеликими силами і в присутності громадян, що знаходяться поблизу.

У таких ситуаціях тільки швидкість і раптовість, рішучість і злагодженість дій всіх учасників групи затримання не залишає часу і можливості злочинцеві надати будь-який серйозний опір затримувачам. І навпаки, найменша помилка, нерішучість, грубе порушення тактики проведення затримання можуть призвести до важких наслідків (фізичний опір, знищення доказів та інше).

По кількості осіб затримання може бути однієї людини або групи осіб. Кожен з цих видів має свою специфіку. Тут тільки зауважимо, що за виробленим практикою правилом, для затримання одного суб'єкта слід виділяти на цю дію не менше трьох працівників міліції, що дозволяє забезпечити безпеку посадових осіб і зводить до мінімуму можливість злочинця сховатися і відхилитися від відповідальності.

А по місцю затримання ця слідча дія може поділятися на затримання в транспорті, на ринку, магазині, в інших місцях великого скупчення народу (стадіон, театр, кінотеатр і т.п.).

§3. Тактика виявлення кишенькового злодія

Діяльність посадових осіб по виявленню кишенькових злодіїв умовно можна поділити на дві групи заходів.

Перша група – це довгострокові планово-організаційні заходи, які спрямовані на обліково-реєстраційну роботу відносно кишенькових злодіїв, створення мережі осіб для їх виявлення.

Друга група заходів спрямована на особисту підготовку працівників карного розшуку по виявленню кишенькових злодіїв. У таку підготовку повинно входити:

- досконале знання криміналістичної і оперативно-розшукової характеристики даного злочину, особливо таких її елементів, як: спосіб скоєння, особи злочинця, місця, часу скоєння;
- володіння оперативною інформацією відносно конкретних кишенькових злодіїв (склад груп, прикмети зовнішності, улюблені місця і прийоми роботи тощо);
- розробка різноманітних стандартних ситуацій по отриманню інформації, спостереження за злочинцями і підготовці до їх затримання;

- вміле використання спеціальної техніки для фіксування дій злочинця під час підготовки і скоєння злочину

Розглянемо більш докладно деякі аспекти цих заходів.

Планово-організаційні заходи. Для організації боротьби з кишеньковими злочинами при управліннях, відділах карного розшуку доцільно створювати спеціальні відділення, групи. Саме тут зосереджується інформація про кишенькових злодіїв. Необхідно вести обліки, які містять дані про зовнішність злочинців (фото- та відеотеки, фотоальбоми, опис зовнішності за методом словесного портрету), прізвисько злочинців, місця їх проживання, способи злочинної діяльності тощо.

Все це дозволяє орієнтувати особовий склад, спеціальних та довірених осіб на виявлення злочинців, впізнання їх потерпілими, свідками. Особливого значення це набуває у тих випадках, коли під час скоєння злочину був затриманий з полічним лише один учасник злочинної групи, а участь у злочині інших членів групи потрібно доводити слідчим шляхом. Обліково-реєстраційна інформація має велике значення для виявлення злочинців – гастролерів. На практиці це реалізується шляхом обміну оперативною інформацією. Якщо у межах великого міста, області такий обмін повинен проводитись постійно, то в межах республіки - цілеспрямовано в залежності від актуальної значущості отриманої інформації. Ця інформація повинна містити весь банк даних (склад групи, фотокартки, опис зовнішності, прізвиська, звичайні місця злочинної діяльності, можливі адреси, де вони можуть зупинятися тощо).

Крім цього можливо отримати данні про кишенькових злодіїв завдяки добре поставленій роботі серед населення, наприклад про тих, які звільнилися з місць позбавлення волі і мають намір продовжувати злочинну діяльність, про утворення нових злочинних груп, про появу у місті гастролерів тощо.

Для виявлення кишенькових злодіїв і спостереження за ними можна направляти кваліфікованих осіб у місця ймовірного їх знаходження (магазини, ринки, на маршрути транспортних засобів тощо). Вони можуть знайомитися з кишеньковими злодіями у притонах, на сходках, розбірках злодіїв, інших місцях концентрації злочинців.

Для цієї роботи бажано залучати осіб, які самі пройшли цю школу і добре обізнані з питань злочинного ремесла. Це можуть бути особи, які припинили свою злочинну діяльність, але підтримують зв'язки з колишніми "колегами"; осіб з близького оточення кишенькових злодіїв, які надають їм різні послуги; жінок які ведуть аморальний спосіб життя тощо.

Значну роль у виявленні кишенькових злодіїв можуть відігравати особи, які потенційно знаходяться в місцях ймовірного здійснення кишенькових крадіжок. До цієї справи залучають, як правило, працівників магазинів, адміністрацій готелів, водіїв і кондукторів транспортних засобів, продавців дрібних торговельних точок, які розташовані біля зупинок міського транспорту. Для більш ефективної їх діяльності з ними необхідно проводити певну роботу: знайомити з фотоальбомами кишенькових злодіїв, розповідати про їх поведінку при підготовці до скоєння крадіжки, найбільш поширенні прийоми їх

дій, проробляти стандартні варіанти системи зв'язку з оперативним працівником. Аналогічну роботу потрібно проводити із операторами телевізійних камер, прихованого нагляду в великих торговельних закладах.

Кишенькові злочини можуть бути виявлені і співробітниками ОУР під час здійснення ними прихованого спостереження.

Друга група заходів, які забезпечують роботу працівників карного розшуку по виявленню кишенькових злочинців.

Одним з головних елементів таких характеристик є спосіб скоєння злочинів, який складається з підготовки скоєння і приховання злочину. Розглянемо це на прикладі кишенькових крадіжок у торговельних закладах “магазинах”, “речових і продуктових ринках”, на транспорті. У торговельних закладах злочинець активно шукає жертву переходячи від одної секції, прилавку, лотка та іншого. Його увага зосереджена не на товарах для продажу, а на покупцях. Він уважно придивляється до сумок, в кишені і кульки. Зовні безпідставно залишає одну групу покупців і переходить до інших, йде до виходу і знову повертається. При цьому в його поведінці можна помітити певну знервованість, він часто озирається з метою виявлення працівників міліції.

Під час скоєння крадіжки, поведінка злочинця характеризується намаганням притулитися до жертви, перевірити її реакцію на дотик, перекрити можливість іншим особам спостерігати за його діями. З цієї метою, злочинець може використовувати різні предмети (газету, плащ, валіза тощо). В цих питаннях злочинці бувають дуже винахідливі.

Під час крадіжки тіло злочинця приймає специфічне положення, одне плече нижче за друге і вся фігура на якусь мить застигає. Після скоєння крадіжки він намагається як найшвидше відійти у бік.

Якщо крадіжку скоює група злочинців, то під час її скоєння вони можуть утворювати т. зв. “стінку”, тобто відгородити жертву від інших покупців. Один з них знаходиться поруч для того, щоб прийняти викрадене. Він, або третій член групи пильно стежить за поведінкою громадян, які знаходяться поруч, щоб при небезпеці попередити співучасника, надати йому допомогу. Кваліфікований оперативний працівник по поведінці осіб може виявити всю групу, знаючи стандартний розподіл ролей.

Підготовчі дії кишенькових злочинів на транспорті також мають свою специфіку, яка може зорієнтувати працівників міліції на їх виявлення.

Так, як правило, на зупинках кишеньковий злочин не поспішає сідати у транспорт, а спостерігає за останніми пасажирами, з метою виявлення ймовірної жертви і визначення місця знаходження предмету крадіжки. З цієї ж метою він може допомагати пасажирам, підсаджуючи, підштовхуючи їх, одночасно виявляє можливі місця знаходження гаманця. Для полегшення цієї операції зимою він, як правило, знімає з рук рукавиці.

У транспортному засобі кишеньковий злочин діє активно, чим може привернути увагу оперативних працівників. Як правило, він не стоїть спокійно на одному місці. Повертається як би для того, щоб знайти більш зручне положення, просувається уперед чи назад, по ходу обмацуючи кишені для ви-

явлення предмета крадіжки. Якщо злодії працюють групою, то разом з особою, яка безпосередньо скоює крадіжку пересувається його співучасник, якому він потім передає викрадене. Співучасники кишенькового злодія можуть умисно штовхатися, з метою відволікання уваги, розвертання майбутньої жертви, щоб вона зайняла вигідне для них положення. Також застосовують інші прийоми, які будуть описані нижче. Як правило, кишенькові злодії не виходять разом на одній і тій самій зупинці, а виходячи - намагаються зробити це останніми, для перевірки, чи не слідкують за ними працівники міліції, незалежно від того, була скоєна крадіжка - чи ні.

§4. Психологічні особливості затримання кишенькового злодія

Затримання містить найбільшу кількість різномірних тривожних факторів. Серед них можна вказати такі, як реальна небезпека для життя та здоров'я учасників слідчої дії, оточуючих громадян; ситуація, що раптово змінюється при підготовці до затримання та при виконанні цієї дії; велика ступінь відповідальності прийнятих рішень; потреба здійснювати глибокий та всебічний аналіз обставин; необхідність приймати безпомилкове рішення; виконати необхідні дії в самі стислі терміни, в умовах гострого дефіциту часу.

Важливо пам'ятати, що при наявності названих негативних факторів не типово, порівняно зі звичайною обстановкою, відбувається багато психічних процесів і станів людини. Так при затриманні проявляється певна дезорганізованість психічних процесів, порушення послідовності мислення, відчуття страху, тривоги, небезпеки, зменшення об'єму уваги - все це потребує обліку системи психічної, та фізичної підготовки, тренувань. Ось чому далеко не кожний оперуповноважений, дізнавач, слідчий може успішно організувати і виконати розглядувану дію без певної практичної підготовки. **(7, 105)**

Затримання кишенькового злодія завжди відбувається в умовах ризику для осіб, які здійснюють цю дію. Терміну "ризик" відповідають три основні взаємопов'язані значення:

- 1) ризик як засіб очікуваного неблагополуччя, негативних наслідків;
- 2) ризик, як дії які можливо погрожують суб'єкту травмою, або збитком;
- 3) ризик, як ситуація вибору між можливими варіантами дій: менш привабливий, однак більш надійними, і більш привабливим але менш надійним.

Ризик має місце тоді, коли особа приймає рішення про фізичне захоплення злодія на гарячому, блокуванням його руки з гаманцем жертви, розраховуючи на кращий результат одночасно повинен бути готовим до того, що можливий і гірший варіант розвитку подій.

Ризик при захопленні кишенькового злодія ситуативно обумовлений і характеризується суб'єктивними та об'єктивними факторами.

ОБ'ЄКТИВНІ ФАКТОРИ:

- відсутність або недостаток інформації про злодія його співучасників про наявність холодної або вогнепальної зброї;

- наявність суперечливих даних, що знижують можливість моделювання розвитку ходу затримання іноді результату проведеної тактичної операції;
- скупчення громадян, що створює можливість втягнути їх в конфлікт;
- транспортний засіб, який, рухаючись, створює умови для опору, втечі, позбавлення від вкраденого;

Та інші фактори (освітлення погодні умови і т.п.)

СУБ'ЄКТИВНІ ФАКТОРИ:

- наявність досвіду в особи, що готується та проводить затримання;
- вміння аналізувати розвиток складеної обстановки;
- вміння спостерігати;
- вміння непомітно для злодія та його співучасників підготувати затримання при скоєні злочину;
- володіння прийомами фізичного захвату злодія;
- вміння оперативно оцінити ситуацію і вчасно прийняти рішення про затримання;
- інші фактори (стан здоров'я співробітника, настрої, установки і т.п.)

В ході фізичного затримання злодія складається конфліктне відношення між співробітником і затримуваним, а в окремих випадках між іншими особами. Конфлікт (від лат. *Conflictus* - зіткнення) - це таке зіткнення, яке проявляється між сторонами, коли стикаються протилежні взаємовиключні інтереси. Особи перебувають в стані протистояння.

В конфлікті розділяють, перш за все, часовий, просторовий та внутрісистемний аспекти.

Часовий – це тривалість конфлікту, тобто початок, розвиток та закінчення. Однак, необхідно враховувати інші фактори часу. Наприклад: під час посадки в громадський транспорт, під час руху транспорту, під час перебування в черзі і т.п.

Просторовий – це територія, місце де відбувається конфлікт (транспортний засіб, ринок, магазини і т.п.)

Внутрісистемний – це системне утворення, яке дозволяє визначити межі конфлікту. При затриманні злодія у типовій ситуації, як правило, є середовище пасажирів, покупців і інші скупчення людей.

В конфліктній ситуації є учасники конкретні особи. При затриманні - це працівники міліції з одної сторони, а з іншої - злодій та його співучасники. Всі особи можуть бути виявлені не відразу тому потрібно уважно спостерігати за діями оточуючих при фізичному затриманні злочинця і під час його супроводження в ОВС. Можуть ще бути підбурюючі, тобто особи, які своїми діями можуть розширити конфлікт, втягнути інших осіб в протистояння або провокують опір зі сторони затримуваного.

В певних випадках в конфліктах беруть участь посібники - це особи, які проявлять себе в ході затримання порадами, викрикують лозунги, збуджують оточуючих.

Особи, здійснюючі затримання, повинні виявляти і диференціювати активних учасників конфлікту і пасивних спостерігачів. Приймати заходи до схвалення на свій бік громадян. Нейтралізувати ескалацію конфлікту. На протязі

затримання злодій рідко залишається холоднокрровним, його поведінкою керують найсильніші негативні емоції: гнів, ярість, намагання звільнитися від фізичного захвату, розблокуватися. Для нього ситуація являється стресовою, нерви напруженні до межі. Ситуація для злодія вкрай неприємна і тривожна. Психологи відмічають, що в такій ситуації можливі три варіанти поведінки:

1. Коли ігнорується протидіюча сторона і співіснують, не протидіючи.
2. Коли сторони протидіють.
3. Втеча.

Який варіант поведінки вибере затримувана особа залежить, перш за все, від раптовості проведення фізичного затримання, від професіональності подальших дій з боку посадових осіб.

Співробітник міліції повинен моделювати наміри затримуваного, пам'ятаючи про те, що злодій гарячково перебирає варіанти подальшої поведінки, тому терміново слід передати протидіючій стороні інформацію, для прийняття ним потрібного нам рішення.

Наприклад, йому демонструють інших співробітників міліції, при наявності обставин застосовуються наручники або його інформують про наявність поруч машини супроводу для доставки до РВВС та ін.

Якщо ми затримуємо суб'єкта, який нам відомий, то психологічні аспекти підготовки до затримання включають в себе і вивчення особи затриманого, обстановки передбачуваного місця затримання. Тому, не повторюючи вже викладенні положення доцільно звернути увагу на деякі специфічні особливості такої підготовки. Велике значення в підготовці має вивчення особи затримуваного. При цьому дуже важливо отримати інформацію про ступінь її суспільної небезпеки, (наприклад: чи не являється він злочинцем рецидивістом; чи озброєний; на скільки агресивний). Дана інформація дуже необхідна для вирішення питань про час, місце і спосіб затримання. Однак потрібно мати на увазі, що навіть про отриманні відомостей, позитивно характеризуючих підозрюваного, не потрібно виключати можливість чинення ним опору, у тому числі озброєного. Потреба розумної обережності, максимальної безпеки при проведенні необхідна і у зв'язку з тими, що можуть бути і співучасники кишенькового злодія.

Можливість чинення опору при затриманні визначається і рядом соціальних психологічних якостей підозрюваного. Відзначені багатьма вченими наявність у злочинці рецидивістів стійкої антисуспільної направленості, таких психологічних якостей, як аморальність, зневага інтересами інших, злоба, агресивність, прагнення до насильства вороже ставлення до органів внутрішніх справ, егоїзм, передбачення цими особами покарання за скоєння ними кишенькових крадіжок в випадку затримання та подальшого викриття – зумовлюють особливу небезпеку правопорушників.

В гостро стресових випадках затримання поведінка підозрюваного в значному ступені визначається його емоційними, вольовими особливостями. Агресивність, злоба, невірноваженість, нестриманість, невміння володіти со-

бою, розв'язність, істерика, схильність до афектних спалахів – усе це може привести до ситуації коли може чинитися опір.

Оцінці підлягає і психічний стан запідозрюваного під час затримання, а необхідної інформації для всебічної оцінки ситуації може оказатись недостатньо. Тому інша, на перший погляд, навіть малозначуща додаткова інформація повинна прийматися до уваги.

§5. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при затриманні кишенькового злодія

Статистика свідчить, що від 7 до 12 відсотків працівників органів внутрішніх справ гинуть, зазнають тяжких фізичних та психічних травм під час затримання злочинців, а також виконання службових обов'язків і так чи інакше пов'язаних з ними дій та гострих постекстримальних переживань. **(6,3)**

По результатах опитування визнані потенційно екстремальними службові ситуації таких підрозділів ОВС: слідства – 50%, міліції громадської безпеки – 52%, кримінальної міліції – 60% та спец. підрозділів – 64%.

Данні науково-дослідного інституту НАВСУ показали, що з 1990 по 1997 рр. за різних обставин загинуло 564 та поранено 3769 працівників ОВС України.

Однією із найбільш поширених причин такого положення є помилки які допускаються співробітниками ОВС при затриманні підозрюваних. Проведене, нами анкетування практичних працівників, які ведуть боротьбу з кишеньковими крадіжками в м. Одесі показало, що в ході попередньої підготовки до затримання і в момент затримання оперативними працівниками допускаються помилки організаційно-тактичного і процесуального плану, що дає можливість злочинцям сховатися з місця здійснення крадіжки, позбутися речових доказів і таким чином уникнути відповідальності за вчинений злочин.

У зв'язку з тим, що кишенькові крадіжки в більшості випадків здійснюються групою осіб, при підготовці до затримання необхідно встановити співучасників крадіжки і проводити їх затримання з участю групи оперативних працівників, число яких повинне бути приблизно в три рази більше числа кишенькових злодіїв, між якими повинні бути чітко розподілені функціональні обов'язки. Практика показує, що найбільш ефективним є затримання на місці злочину, причому дії по затриманню повинні бути чіткими, раптовими і приголомшуючими. У таких випадках злочинці не встигають зорієнтуватися і вжити заходи до втечі і скидання речових доказів. Однак, саме недооцінка якостей злодіїв приводить до негативного результату.

На жаль, в окремих випадках помилки допускають оперативні співробітники через недостатній професійний рівень, неорганізованість і незлагодженість в діях. Це виражається в невчасності затримання на місці злочину до того, як кишеньковий злодій безпосередньо заволодіє майном, цінностями і грошима потерпілого, або затримання зі значним спізненням. Коли безпосе-

редньому виконавцеві вдається передати співучаснику викрадене і тим самим позбутися речових доказів. Часто трапляється так, що оперативні працівники своєю поведінкою розшифровують себе, а кишенькові злодії відчувши небезпеку, позбуваються речових доказів до моменту затримання. Це може відбуватися шляхом викиду знярядь здійснення злочинів (лез, заточених монет) речових доказів під ноги перехожим, перекладанням грошей, цінностей у відкриті сумки і кишені перехожим і т.п.

Причиною втрати речових доказів і зриву затримання кишенькового злодія в багатьох випадках є неправильне блокування злочинця в момент його безпосереднього проникнення його в кишеню, сумку потерпілого, або неналежне захоплення і утримання руки злочинця в момент заволодіння ним грошима чи цінностями.

Знаючи про те, що викрадені гроші є важливим викриваючим доказом, кишенькові злодії заздалегідь готують свої певні купюри. Після вилучення грошей гаманці викидають. А викрадені гроші змішують зі своїми, що в багатьох випадках заважає їх пізнання потерпілим. Тому при затриманні важливо не дати злодієві покласти викрадені предмети собі в кишеню.

Досвідчені кишенькові злодії в момент затримання застосовують різні провокаційні дії до навколишніх, закликаючи їх на допомогу, розігруючи роль жертви “беззаконня” і т.п. На жаль, деякі громадяни, не розібравшись, звільняють злочинців під час затримання і їм вдається зникнути з місця злочину. У такій ситуації оперативні працівники повинні роз’яснити навколишнім причину затримання, а при необхідності пред’явити їм свої посвідчення, поводитися стримано і офіційно. Так, при проведенні анкетування особового складу спеціалізованого підрозділу по боротьбі з кишеньковими крадіжками Управління карного розшуку ОМУ УМВС в Одеській області, близько 50% оперативників, апелювання злодіїв до оточуючих громадян називають одним з найпоширеніших способів сховатися з місця крадіжки, 80% - одним з способів, що використовуються злодіями з метою уникнути, затримання називають створення ними відкритої конфліктної ситуації, а 90% - застосування контрзаходів з метою вирватися з рук співробітників і позбутися знярядь здійснення крадіжки та викрадених грошей і цінностей. Цьому багато в чому сприяє низький в окремих випадках рівень організаційно-тактичних прийомів затримання, неналежна забезпеченість співробітників технічними засобами затримання, а також не своєчасне використання ними наручників при затриманні та інше.

На думку А.І. Папкіна визначальним чинником особистої безпеки працівника ОВС є професійна захищеність його особистості, яка складається з таких елементів:

1. правова – відповідність правової та нормативної бази об’єктивним умовам та завданням оперативно-службової діяльності;
2. організаційна – забезпечення організаційно-управлінськими заходами згідно з чинним законодавством;

3. кадрова – забезпечення ефективної діяльності у відповідності з професійною придатністю, кваліфікаційним рівнем та можливостями подальшого удосконалення професійної майстерності працівника;

4. матеріально-технічна – наявність необхідних для ефективного вирішення оперативно-службових завдань зброї, транспорту, індивідуальних засобів безпеки, засобів зв'язку, спеціальних засобів активного захисту, спецтехніки тощо;

5. економічна – можливість задоволення матеріальних потреб працівника ОВС та членів його сім'ї;

6. соціальна – наявність соціальних гарантій працівника ОВС (обов'язкове страхування, медичне обслуговування, відповідні побутові умови для праці та відпочинку тощо) та формування позитивного іміджу професії;

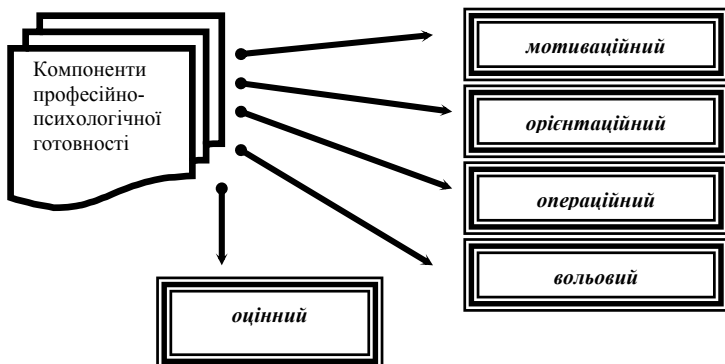
7. фізична – вміння застосовувати протидії злочинним зазіханням на життя та здоров'я (фізичний розвиток, володіння прийомами рукопашного бою і т. ін.);

8. психологічна – сформований стан психологічної готовності до дій у психологічно складних та екстремальних умовах, здійснення профілактики негативних наслідків психотравмуючих впливів та професійної деформації, створення позитивного морально-психологічного клімату та безконфліктних службово-особистісних взаємин у колективі. (5)

Разом з тим головним у забезпеченні особистої безпеки працівника ОВС виступає сформована психологічна готовність до безпечної поведінки у процесі виконання професійних обов'язків, у тому числі в екстремальних і психологічно складних ситуаціях.

Професійно-психологічна готовність працівника при затриманні – сукупність якостей і властивостей особистості, що зумовлює стан змобілізованості психіки, настроєність на найбільш доцільні, активні та рішучі дії в складних чи небезпечних для життя і здоров'я умовах виконання службових обов'язків.

Структура особистої безпеки працівника ОВС при затриманні подана такими компонентами:

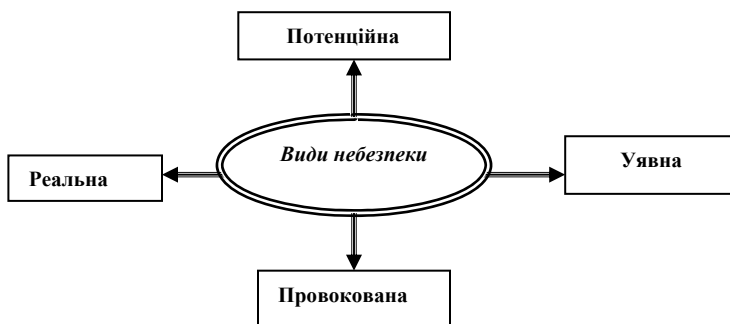


- 1) мотиваційний (установка не тільки на найбільш доцільні, активні та рішучі дії, а й на власну безпеку);
- 2) орієнтаційний (вивчення та усвідомлення умов та особливостей діяльності, способів можливих дій в різних варіантах розвитку події, необхідних для цього властивостей та якостей особистості);
- 3) операційний (навички та вміння реалізувати професійні дії);
- 4) вольовий (самоконтроль, самообілізація та керування своїми діями, саморегуляція);
- 5) оцінний (об'єктивна оцінка ступені небезпеки ситуації і власної підготовленості для її вирішення, прогнозування можливих результатів, винесення відповідних поправок).

Центральним в характеристиці сутності ситуації, у якій може бути завдано шкоди фізичному та психічному здоров'ю працівника ОВС, при затриманні кишенькового злодія, є поняття “небезпека”.

Небезпека – це стрес-фактор, який відображає ступінь усвідомлення працівником ОВС обставин, за яких поведінка правопорушників може завдати йому фізичної або психологічної шкоди, призвести до нещасного випадку, можливо, й загибелі.

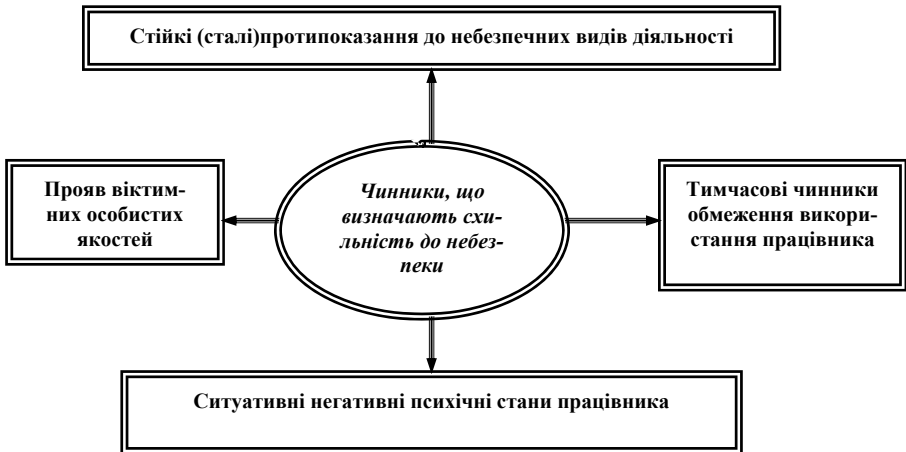
Можна виділити такі види небезпеки:



1. потенційна – виникає при будь-якому контакті з негативними якостями об'єктів чи суб'єктів ситуації.
 2. уявна є результатом перебільшення чи хибної оцінки негативних якостей працівника (агресивність, грубість, жорстокість, пиха, гонор тощо) і відповідної протиправної реакції на них з боку інших осіб.
 3. реальна – це наслідок несприятливої динаміки оперативно-службової ситуації з реальним фактором загрози життю та здоров'ю працівника.
- Згідно з точкою зору авторів науково-практичних рекомендацій “Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при виконанні службових обов'язків” залежно від індивідуально-психологічних та психофізичних особливостей працівників та рівня їх професійної підготовленості безпека діяльності може бути різною. **(6,14)**

Це зумовлює необхідність своєчасного та науково обґрунтованого визначення керівниками служб та підрозділів осіб, схильних до нещасних випадків, зі зниженим імунітетом до впливу небезпечних ситуацій.

Чинники, що визначають цю категорію працівників можна подати у вигляді такої схеми (6, 14-17):



Чинники, що визначають категорію працівника зі зниженим імунітетом до впливу небезпечних ситуацій:

1. стійкі (сталі) протипоказання працівників ОВС до небезпечних видів діяльності:

- низька психологічна стійкість та схильність до психічної дезадаптації;
- високі показники тривожності;
- емоційна невідновленість та імпульсивність реакцій;
- недоліки розподілу та концентрації уваги;
- функціональні порушення зв'язку між сприйманням та моторними процесами;
- фізичні вади органів чуття (зору, слуху, нюху, дотику, болю то що);
- функціональні непатологічні зміни в організмі (серцево-судинної, дихальної та інших систем);
- уповільненість реакцій;
- низький інтелектуальний рівень;
- невідновленість та підвищена схильність до ризику;
- схильність до алкоголізації та наркотизації.

2. тимчасові чинники обмеження використання працівника ОВС в небезпечних ситуаціях:

- недостатня професійна підготовленість і психологічна готовність;
- недосвідченість.

3. ситуативні психічні стани особистості як наслідок службових чи сімейно-побутових конфліктів, травм та критичних інцидентів, проявами яких є:

- тривожність, страх, депресія;
- вкрай низька активність, загальмованість;
- підвищена неадекватна активність, надмобілізованість;
- панікування;
- гостра втома, перевтома.

4. віктимні особистісні якості, що роблять працівника уразливим щодо злочинних зазіхань:

- гіпертрофована довірливість;
- легковажність;
- запальність, гарячковість;
- конформність та навіюваність;
- самовпевненість, пихатість тощо.

Проведений аналіз надзвичайних подій, під час яких працівники ОВС були важко поранені або загинули, дозволяє констатувати, що існують такі тактико-операційні та ситуативно-психологічні чинники, дія яких спричиняє непоправні наслідки.

Тактико-операційні чинники “небезпечної” поведінки працівника:

- низький рівень професійних знань, фізична і тактична невідповідність, недостатнє володіння зброєю;
- відсутність зброї наготові;
- не здійснено особистий обшук (чи здійснено недостатньо ретельно), не використано наручники;
- дії без підтримки (прикриття) при перевірці документів, затриманні, супроводженні правопорушників;
- не контрольована ситуація, поведінка та психічний стан порушника;
- вибрано недоцільну, хибну тактику поведінки;
- невдале виконання запланованих дій;
- професійно-психологічна невідповідність до екстремальної ситуації.

Ситуативно-психологічні чинники “небезпечної” поведінки працівника:

- втрата пильності, ігнорування ознак небезпеки, невміння вчасно її розпізнати;
- переоцінка своїх можливостей, не контролювання свого психічного стану;
- відсутність почуття небезпеки (впевненість, що знаходження у службовому приміщенні та статус працівника міліції є гарантією від фізичного насильства);
- стереотипні дії, розрахунок на те, що “буде, як завжди”;
- несприятливий психічний стан (перевтома, хвороба, конфлікти на службі або в родині тощо).

Крім того, ймовірність надзвичайних подій у сфері професійної діяльності працівника ОВС значною мірою залежать від такої індивідуально-психологічної особливості, як схильність до ризику.

Готовність до ризику безпосередньо пов’язана з мотивацією особистості на досягнення мети або на запобігання невдач. Саме ці мотиви найчастіше спричиняють нещасні випадки.

При проведенні психологічних досліджень встановлені такі закономірності:

- працівники, у яких є страх перед нещасним випадком, потрапляють у неприємності частіше, ніж ті, хто орієнтований на досягнення успіху в своїй діяльності;
- працівники які орієнтуються на досягнення мети, віддають перевагу середньому рівню ризику, а ті, хто боїться невдач, - найменшому або, навпаки надмірно великому ризику (коли невдача не загрожує престижу);
- особи, які мотивовані на досягнення мети і покладають великі надії на успіх, свідомо уникають високого рівня ризику.

Таким чином безпека працівника ОВС при затриманні складається з таких блоків:

- 1) організаційно-правовий комплекс об'єктивних передумов для ефективного і безпечного здійснення професійної діяльності;
- 2) мотиваційно-особистісний – морально-поведінкові установки, психологічна готовність “на виживання”, тобто дотримання норм, правил та спеціальних процедур, що гарантують особисту безпеку.



§6. Особливості проведення затримання кишенькового злодія та його особистого обшуку в типових ситуаціях

Розкриття і успішне розслідування кишенькових крадіжок визначається тим, як виконано технічне захоплення підозрюваного. Найбільш ефективним засобом для викриття в здійсненні такого злочину як кишенькова крадіжка є затримання кишенькового злодія на місці злочину. А успіх такого затримання багато в чому обумовлюється умінням працівників міліції використати різні тактичні прийоми затримання, а також криміналістичну і спеціальну техніку.

Для затримання осіб, що здійснюють кишенькові крадіжки, як правило, створюються спеціалізовані групи, в які звичайно включаються 3-4 співробітники карного розшуку. Дані посадові особи повинні уміти розпізнавати кишенькових злодіїв. Їх навчають прийомам необхідним для затримання цієї категорії осіб в місцях з великим скупченням людей - ринках, стадіонах, на вулицях, в місцях, де є черги. Останнє створює певні труднощі в затриманні цієї категорії злочинців. Разом з тим, злодій поводить певним чином, що створює умови для його виявлення.

Кишеньковий злодій звичайно часто оглядається по сторонах, оглядає головним чином кишені і сумки громадян, швидко переходить від однієї групи осіб до іншої, близько підходить до людей. Для цієї категорії осіб характер-

ний «бігаючий погляд», безперервне рушення рук (наприклад, ворують пальцями, сминають газети, розстібають і застібають гудзики), пітливість, напруження особи. При здійсненні крадіжки кишенькові злодії поводяться по-різному. Одні уважно стежать за тими, хто до них. наближається, або стоїть поряд, інші зосереджують увагу на цікавлячій людині.

Як свідчить практика виявлення кишенькових злодіїв, перша крадіжка здійснюється їм з максимальною обережністю і з додержанням всіх запобіжних засобів. Після здійснення декількох "серій крадіжок" злодій входить в азарт, стає самовпевненишим, менш обережним, чим допускає помилки в маскуванні і стає менш уважним при спостереженні за навколишніми його людьми. Ці особливості необхідно знати співробітникам карного розшуку при спостереженні і визначенні моменту проведення фізичного захоплення. Процес крадіжки дуже короткий (декілька секунд), тому для затримання кишенькового злодія на місці злочину необхідно зуміти оперативно, непомітно, не викликаючи підозри зблизитися з ним.

Практика показує, що *найкраще* затримувати злочинця тоді, коли він, вже витяг гаманець або гроші і вони знаходяться: у нього в руках (фото 1), або коли рука знаходиться в кишені (фото 2), або сумці потерпілого (фото 3)

Якщо діють два злодії і більше, то затримання доцільно провести під час передання викраденого співучаснику, щоб можна було притягнути до кримінальної відповідальності всю злочинну групу.

Насамперед затримується той, кому передали гроші, а вже потім виконавець, а якщо є дві оперативні групи, то затримання проводиться паралельно. Затримання повинні виконувати співробітники, які стоять ближче до злодія. При цьому не можна допустити скинення викраденого, оскільки вся праця оперативної групи закінчиться тільки передчасною розшифровкою дій цієї групи. Потрібно пам'ятати, що для того, щоб зручніше було скидати викрадене, злодії використовують прорізані кишені пальта або піджака, ховають гаманець в рукав одягу, що дозволяє їм легким рухом руки при необхідності звільнитися від речового доказу.

Потрібно враховувати й те, що кваліфікований злодій, відчувши після здійснення крадіжки небезпеку, може опустити гаманець в кишеню поруч розташованого громадянина, а потім, при зручній нагоді, забрати його. Така крадіжка іменується «крадіжкою з проносом» (фото 4)

Успішне затримання можливе при дотриманні умов суворої конспірації. Для забезпечення конспірації при затриманні В.А. Образцов рекомендує:

- а) забезпечити зближення та легендований контакт з підозрілим;
- б) забезпечити швидкість, раптовість та узгодженість дій затримання;
- в) здійснити дії по своєчасному припиненню опору підозрілого, попередження втечі і інших небажаних дій з його боку;
- г) забезпечити своєчасну і надійну ізоляцію підозрілого та швидке доставлення його в орган дізнання або попереднього слідства.**(8,142)**

Тому, затримання злодія на місці злочину повинно бути раптовим, приголомшуючим, що паралізує на якийсь час його дії і волю. Один з членів опе-

ративної групи перехоплює при затриманні зап'ясток злодія і одночасно рукав одягу так, щоб останній не зміг позбутися гаманця (фото 5 та мал. № 1, № 2). Інші співробітники повинні підстрахувати свого колегу, попереджаючи провокації з боку затримуваної особи та можливих співучасників, якщо злодій діяв у групі. Також вони займаються виявленням свідків того, що відбулося, ведуть роботу з потерпілим.

Затримавши особу під час здійснення крадіжки, необхідно обов'язково звернутися до присутніх з проханням перевірити чи не пропало у когось щонебудь з особистих речей. Наприклад: громадянка З., відбувши покарання, продовжувала здійснювати кишенькові крадіжки, діяла дуже обережно, мала, хорошу зорову пам'ять, внаслідок чого працівники групи особистого розшуку, не могли затримати її на місці злочину. Одного разу в громадському транспорті вона здійснила крадіжку косметички, грошей з сумочки пасажирки і поклала її до своєї господарської сумки, яка була у неї прикриттям. Пасажир, який бачив те, що відбулося, допоміг затримати З. в тролейбусі. Працівник міліції витяг косметичку і, піднявши її над головою, звернувся до навколишніх з питанням, у кого вона викрадена. У цей час підійшла жінка і сказала, що це її косметичка і перерахувала, що саме в ній знаходилося.

Звертатися до громадян з питанням, у кого пропали гроші або речі, необхідно для того, щоб запобігти небажаним випадкам з боку затримуваних осіб і встановити свідків, які можуть підтвердити те, що відбувається, а також розказати про дії кишенькового злодія під час крадіжки. Звернення до громадян дає можливість виправити помилки працівників міліції. Так, громадянка З., яка раніше притягувалася до кримінальної відповідальності за кишенькові крадіжки, в ЦУМі здійснила крадіжку гаманця з грошима з кишені брюк А., в той час коли вона дивилася подарунковий сервіз в секції «Подарунки». Співробітник міліції схопив З. за руку, відібрав гаманець (замість того, щоб затиснути пальці її руки з викраденим гаманцем) (фото 6). Скориставшись його помилкою, злодійка заявила, що її образили, і гаманець вона бачить в перший раз. Однак громадяни Т., Р. і Д., які були на місці затримання, з обуренням заявили, що бачили як З. витягла гаманець з кишені брюк жінки, що дивилася столовий сервіз. Злодійка була викрита свідченням свідків.

Також можливе затримання кишенькових злодіїв «по гарячих слідах» з умілим використанням технічних засобів і оперативно-розшукових заходів. Наприклад: оперативна група Приморського РВ м. Одеси чергувала на кінцевій зупинці. Один з співробітників міськелектротранспорту пляжу "Аркадія" побачив, що з тролейбуса маршруту №5 вийшов, перебуваючий на обліку РВ МВС кишеньковий злодій по кличці «Бука», швидко сів в таксі і поїхав. Один з оперативних уповноважених проявив професійну пильність і записав номер машини. У цей час старший оперуповноважений, який здійснював керівництво групою почув, що пасажир, які вийшли з тролейбуса радять звернутися до міліції плачущій жінці. Під час бесіди з потерпілою встановили, що у неї з кишені сорочки викрадене 100 доларів США (однією купюрою)

і 115 гривень (одна купюра вартістю 100 і три - по 5 гривень). Також вона заявила, що поруч з нею стояв світловолосий, невисокий парубок в сорочці з сірої джинсової тканини. Опис зовнішності співпадав з прикметами «Буки». Відправивши потерпілих до Приморського РВ м. Одеси, працівники міліції, через диспетчерську автопарку встановили місцезнаходження таксі. Прибувши на місце стоянки таксі оперативні працівники провели затримання Буки. При обшуку у нього було вилучено 100 доларів США і 115 гривень. Злочинець таким чином був викритий і осуджений.

Особливу складність представляє затримання кишенькового злодія на ринку. Це пояснюється великою кількістю людей. Кишеньковий злодій же після здійснення крадіжки розчиняється в натовпі і його складно затримати, тому при проведенні заходів щодо затримання такої особи співробітникам ОВС необхідно перекрити можливі місця відходу злодія з місця здійснення злочину. Наприклад, в Приморському РВ м. Одеси, почастишали випадки, заяв продавців ринку «Привоз», про те, що невідома особа останнім часом витягує з фартухів продавців гроші. При перевірці було встановлено, що неодноразово судимий за крадіжки громадянин Д. при утворенні черги біля якогось лотка, наштотхував людей, що стоять у черзі на лоток і, користуючись замішанням продавця, витягував гроші з його фартуха. Для його затримання було введено в дію 10 співробітників, які створювали чергу в одного з лотків на ринку «Привоз». Коли злочинець витяг гроші у продавця, то відразу ж був затриманий співробітниками, які стояли поруч і не дали йому сховатися з викраденим (мал. № 3 а - 1, 2, 3).

Дії групи під час затримання повинні обов'язково аналізуватися і оцінюватися всіма учасниками групи після його закінчення. Такий аналіз забезпечує вдосконалення професійних якостей співробітників, дозволяє не тільки об'єктивно оцінити допущені помилки під час затримання, і врахувати їх в подальшій роботі.

Ретельної розробки і особливої уваги співробітників ОВС вимагає підготовка найбільш типових схем дій оперативників під час затримання. Для наочності можна детально розглянути механізм здійснення кишенькової крадіжки в транспорті і скласти схему дій учасників групи затримання.

Найбільш простий спосіб крадіжки в транспорті – це "допомога при посадці", коли кишеньковий злодій, що вибрав собі "жертву", у якій в задній кишені знаходиться гаманець з грошима за допомогою спільника створює тисняву при посадці в транспорт. Спільник, знаходячись попереду, намагається досягнути положення, коли жертва сідає в транспорт останньою, а сам в результаті виявляється збоку від вхідних дверей поступившись проходом вибраній людині і відчужує інших, пасажирів від нього, прикриваючи спільника під час крадіжки. Тоді раптом кишеньковий злодій в останній момент "вирішує" також сісти в транспорт і, підштотхуючи жертву в транспорт, витягує у неї з кишені гаманець. У цьому випадку злочинець не сідає в транспорт разом з жертвою. Буває також, що злочинці вистежують свою жертву до посадки в

транспорт і проводять викрадення грошей з її сумки, зробивши розріз "мойлом" для заволодіння особистим майном.

У цій ситуації розташування злочинців таке: один, з них стоїть на верхній сходинці з кульком або об'ємним згортком і закриває від жертви її сумку, "Ширмою" другою, який стоїть на сходинку нижче за жертву отримує безперешкодний доступ до сумки жертви, оскільки зі сторони його дії майже непомітні, а постійні поштовхи при руху транспортного засобу притупляють пильність жертви. Далі практично без перешкод робить поріз на сумці, причому, характерною рисою порізів при здійсненні крадіжок, є те, що звичайно він робиться збоку, щоб було зручно просунути руку в сумку, для того, щоб вміст сумки не висипався і здійснення крадіжки, по можливості, довше залишалося непоміченим, що дозволить сховатися з викраденим. Після витягання з сумки гаманця, він відразу ж передається третьому співнику і останній, наприклад, імітуючи раптовий приступ хвороби швидко проходить до виходу з транспорту або просить поступитися йому місцем в салоні. Іноді злодій може проїхати декілька зупинок з жертвою, щоб пересвідчитися у відсутності співробітників міліції. Можуть здійснюватись крадіжки і в таксобусах, при здійсненні пасажирами оплати за проїзд на виході через передні двері. Так, наприклад, в таксобусі маршруту № 148 (житловий масив Таїрова - Грецька площа) мав місце випадок, коли кишеньковий злодій зайняв переднє сидіння у проході, на колінах у нього сиділа дівчина як "ширма", створюючи можливість спостереження і безперешкодного вилучення гаманців у пасажирів, які готуються до оплати за проїзд при виході.

Аналіз типових ситуацій, що складаються на практиці, показує, що затримання можна проводити і після виходу злодія з магазину, транспорту - на зупинці, щоб уникнути безладдя і можливих жертв, якщо він вчинить опір. Також, ще і тому, що в транспорті одночасно можуть знаходитися декілька груп що складаються з 2-3-х кишенькових злодіїв, і затримання може їх зорієнтувати. Тому окремих випадках ефективно затримувати групу кишенькових злодіїв через 3-5 метрів після виходу з транспорту.

З метою зниження ризику для особового складу, що здійснює затримання необхідно заздалегідь організувати спеціальну підготовку, направлену на відпрацювання прийомів з тактики затримання злочинців:

- продумати спеціальні сигнали, які будуть використовуватись при затриманні;
- бути уважним до дій злочинців, під час затримання;
- вибрати найбільш сприятливий момент;
- підійти до всіх затримуваних якнайближче;
- при переслідуванні бути дуже уважним, оскільки втікачі можуть викидати речі, гроші, які їх компрометують.

Один з співробітників, найбільш сильний фізично, наближається і проводить захоплення одночасно двох рук, а другий співробітник в цей час страхує першого, щоб подолати опір, уникнути скидання викраденого. Рекомендується проводити блокування обох рук злочинця, коли обидві його руки зна-

ходяться в кишенях, що перешкодить йому скинути украдене або знаряддя злочину (мал. № 4).

Також можливо при затриманні використати автомобілі, в яких, має знаходитися все необхідне для зміни зовнішності співробітників групи (гардероб) для супроводу групи. Багато часу займає також оформлення затриманих в РВ, тому більш ефективно використати спеціальні оперативні групи, які і будуть доставляти затриманих до органу внутрішніх справ. А за цей час співробітники оперативної групи можуть, в окремих випадках встигнути зробити ще декілька затримань. При затриманні і доставленні затриманих в РВ важливо знайти і доставити туди і потерпілого, якого бажано доставити на іншому службовому автомобілі, щоб уникнути небажаного впливу на нього з боку підозрюваного.

При затриманні кишенькових злодіїв особливу увагу співробітники міліції повинні приділяти забезпеченню власної безпеки. Оскільки затримана особа, знаючи, що буде викрита і покарана за скоєну крадіжку, може вчинити опір і зникнути з місця затримання, або під час конвоювання.

Співробітники карного розшуку повинні вжити дієвих заходів до недопущення та припинення правопорушень і від громадян, які оточують місце затримання кишенькового злодія. Необхідно діяти коректно, спокійно, адекватно ситуації, але рішуче та результативно, особливо відносно до підозрюлого. Правомірні та рішучі дії отримають підтримку у оточуючих. Якщо порушник чи декілька порушників реагують збуджено, то в такій ситуації потрібно представитись, а при можливості показати посвідчення. Потім пославшись, на відповідні закони роз'яснити свої дії, особливо це потрібно довести до підозрюваного. Співробітник не повинен вступати з громадянами у суперечку та показувати у своїх діях, словах неприязнь до правопорушника. Потрібно намагатися усунути можливість втручання в конфлікт сторонніх осіб. Завжди слід пам'ятати про міри особистої безпеки. Діяти владно, впевнено, рішуче вживати заходів до розрядки обстановки, а по можливості використати допомогу населення і в першу чергу потерпілого та його оточення.

Наприклад, співробітники оперативної групи Приморського РВ ОМУ побачили, що в трамвай №5 сіли двоє неодноразово судимих за кишенькові крадіжки А. і С. Через дві зупинки вони побачили, що гр. С. витяг гаманець з кишені брюк чоловіка. Оперуповноважений, який стояв поруч схопив його за руку, де був гаманець. У цей час гр. А. ударив співробітника по руці і став кричати, що його вбивають хулігани, одночасно намагаючись пробратися до виходу з трамвая. Тільки хороша фізична підготовка співробітників ОВС знання положень тактики затримання, правил її реалізації та допомога потерпілого дозволила їм затримати злочинців і доставити їх в райвідділ.

При вчиненні опору й відмові порушника піти до райвідділу слід бути готовим у встановленому законом порядку застосувати силу та спеціальні засоби.

Після фізичного захвату підозрюваного потрібно, встановлюючи усі можливі міри перестороги, продовжити огляд одягу, тіла та речей підозрюваного. Ретельно оглядається промацується все те, де може бути зброя, інші речі,

речовини, які підозрілий може використати для вчинення опору (тютюн, молотий перець, ножі, заточені монети, різак).

При пересуванні з затриманим необхідно уникати багатолюдних діленьць вулиць прохідних дворів, парків. Якщо затриманого садять у машину слід дотримуватися заходів безпеки, які виключають можливість нападу співучасників. А під час руху слід виключити можливість підозрілого викинутись із транспорту, для цього його розміщують між двома співробітниками.

Після того, як підозрюваний був доставлений у райвідділ чи в інше місце де є умови провадити слідчі дії, якщо є достатні підстави у відношенні особи, яку застали на місці злочину, порушується кримінальна справа, складається протокол затримання та особистого обшуку.

Особистий обшук проводиться відповідно до певних тактичних рекомендацій, напрацьованих практикою боротьби з цим видом злочинів. Перш за все затриманому пропонується не рухатися, перерахувати та описати те, що є у нього в руках, кишенях, гаманцях. Особистий обшук проводиться в певній послідовності. Треба пам'ятати, що затриманий може вчинити опір, тому спочатку ще раз промацується одяг з метою виявлення предметів, якими можна нанести пошкодження: кастет, леза безпечних бритв тощо, а потім тільки рекомендується ставити вище перераховані запитання з обов'язковою фіксацією відповідей і результатів обшуку в протоколі цієї слідчої дії.

Другий етап особистого обшуку полягає в детальному обстеженні головних уборів, одягу, взуття і інших носильних речей, а при необхідності і тіла обшукуваного. Обшук рекомендується провести зверху вниз, починаючи з головного убору, де можуть бути сховані викрадені гроші, знаряддя злочину. Потім верхній одяг обстежується вже більш ретельно. Необхідно уважно стежити, щоб обшукуваний не викинув гроші, речі. При огляді верхнього одягу, потрібно звертати увагу, чи не пошкоджений матеріал кишень, щоб нічого не провалилося за підкладку. Також необхідно знайти предмет, за допомогою якого була вчинена кишенькова крадіжка (лезо безпечної бритви, гострий металевий стержень, гостро заточена монета - "мойло"). Також при огляді не можна забувати і про те, що кишеньковий злодій може сховати знаряддя злочину в порожнині рота ті в інших порожнинах тіла.

При проведенні обшуку, вилучаються не тільки предмети і документи, що стосуються безпосередню справу, але й ті, які заборонені законом в обігу, (незалежно від того, стосуються вони до справи чи ні). При обшуку необхідно дотримуватися таких правил:

- швидко ізолювати злочинців;
- застосувати пошукові засоби, при їх наявності;
- обшук повинні здійснювати два і більше працівників (один з яких здійснює нагляд за поведінкою злочинця, а також страхує від можливого опору);
- обшук краще здійснюється біля будь-якої опори (стіна, автомобіль тощо). Положення затриманого в даній ситуації таке:
- обома руками опирається на опору;
- руки та ноги максимально розведені вздовж стіни;

- тіло знаходиться під кутом 45 градусів до підлоги. Якщо вимагають обставини, затримувані обшукуються в положенні стоячи на колінах чи лежачи обличчям до землі, при цьому руки закладаються за голову, пальці рук схрещуються у “замок”;

- не повертатись до злочинців спиною;

- працівник, який здійснює обшук, не повинен знаходитися між двома затриманими злочинцями;

- разом з грошима треба вилучати предмети, які можна використати для здійснення опору (сіль, перець, тютюн, дрібне скло, лезо бритви тощо).

Якщо затриманий може втекти, необхідно одягти на нього наручники або зв'язати. При обшуку проводиться обстеження тіла затриманого (що підозрюється), в черговій частині райвідділу або у кабінеті дізнавача, слідчого. Затриманих дактилоскопують і їх дактокартки відсилають в Управління оперативної інформації, для перевірки цих осіб на предмет судимості і постановки їх на облік.

Діяльність кишенькового злодія високого класу межує з мистецтвом, тому співробітникам карного розшуку, щоб викрити противника, потрібна чимала майстерність. У зв'язку з цим влучною являється думка одного із піонерів криміналістики І.І. Якімова про те, що "кишеньковий злодій повинен постійно відчувати занесену над собою руку карного розшуку, яка схопить його при найменшій спробі здійснити злочин". Тільки при такій умові суспільство позбудеться однієї зі своїх зол - кишенькових крадіжок і підвищиться упевненість в продуктивності діяльності працівника карного розшуку.

§7. Взаємодія співробітників ОВС при затриманні кишенькового злодія в типових ситуаціях

Під взаємодією в криміналістичній літературі, як правило, розуміються погоджена діяльність слідчого при розслідуванні злочинів з органом дізнання. У нашому випадку з співробітниками карного розшуку. При цьому повинна бути оптимальна сукупність процесуальних, оперативно-розшукових та організаційних дій, які виконуються кожним із посадових осіб в межах закону.

Правовими засадами взаємодії слідчого з органами дізнання на початковій стадії розслідування кишенькових крадіжок являються статті 104, 114, 118 КПК України. Із положень вищеперелічених статей виходить:

1. Процесуальні відношення виникають між слідчим і органом дізнання, як правило, по порушенім кримінальним справам.

2. Слідчий по розслідуваних ним справах в праві давати органам дізнання доручення і вказівки, погоджувати слідчі дії з розшуковими та вимагати від органів дізнання допомоги при проведенні окремих слідчих дій. Письмові доручення і вказівки слідчого по розслідуваному злочину, є для органів дізнання обов'язковими.

Розглянемо більш детально ці положення, але в ситуаційному плані.

При розкритті та розслідуванні кишенькових крадіжок на практиці виникає дві найбільш типових ситуації.

1. До органів внутрішніх справ звертаються з заявою громадяни про те що у них скоєна кишенькова крадіжка.

2. В наслідок оперативно-розшукових дій до ОВС доставляють підозрюваних у кишеньковій крадіжці.

По першій ситуації, а в окремих випадках і по другій, для пошуків засад прийняття рішення про порушення кримінальної справи, як правило, необхідно провести огляд місця події. Огляд місця скоєння кишенькової крадіжки (якщо це місце відоме) проводиться, як це показує досвід, дізнавачем або слідчим у складі слідчо-оперативної групи, у яку можуть входити працівники карного розшуку, дільничний інспектор міліції, спеціаліст – **криміналіст, а в окремих випадках кінолог з собакою.**

Взаємодія посадових осіб СОГ при огляді місця події організовується так, як це обумовлено наказом №701 від 18 жовтня 1993 р. “Про організацію роботи органів внутрішніх справ що до розкриття злочинів.

Слідчий (старший слідчої групи) та дізнавач органу внутрішніх справ:

- керує діями членів СОГ на місці події, організовує її роботу що до розкриття злочину;

- відповідно до своїх процесуальних повноважень разом з експертом – криміналістом, іншими учасниками СОГ проводить огляд місця події, здійснює інші невідкладні слідчі дії (при наявності ознак злочину порушує кримінальну справу, провадить допити, виїмки тощо);

- інформує оперативних працівників, інших членів СОГ та чергову частину ОВС про виявлення під час роботи на місці події обставин, що мають значення для розшуку й затримання злочинців;

- безпосередньо або через керівника органу внутрішніх справ дає доручення та вказівки членам СОГ про проведення невідкладних оперативно-розшукових заходів;

- приймає рішення та вносить пропозиції керівникам ОВС про додаткове залучення до розкриття злочину сил і засобів, запрошує необхідних спеціалістів;

- забезпечує своєчасне закріплення та направлення на дослідження виявлених на місці події слідів, предметів, документів; оформляє результати огляду місця події, організовує обов’язкову перевірку підозрюваних і затриманих осіб, або по автоматизованих та оперативно-розшукових обліках інформаційних центрів

Працівник карного розшуку:

- координує діяльність оперативних працівників, що виїхали на місце події у складі СОГ; забезпечує виконання доручень і вказівок, що входять до компетенції карного розшуку, керівника слідчої групи, слідчого на місці події;

- ознайомившись з обставинами злочину, організовує і безпосереднє бере участь у проведенні опитувань громадян, які проживають або знаходяться в районі місця події, з метою виявлення свідків злочину, збирання відомостей, що можуть бути використані для розкриття злочину;

- здійснює оперативно-розшукові заходи з метою виявлення та затримання злочинців, залучає до цієї роботи наряди міліції, інші сили та засоби ОВС; орієнтує негласних працівників, громад кість;
- постійно інформує слідчого й чергову частину ОВС про одержані відомості що до злочинців для використання цієї інформації в їх розшуку та затриманні.

Експерт – криміналіст:

- бере участь в огляді місця події з метою виявлення й закріплення слідів злочину та злочинців, предметів і документів, які можуть бути доказами;
- здійснює на місці події експрес – аналізи та дослідження виявлених слідів, знарядь злочину, предметів і документів, робить попередні висновки про механізм утворення й належність слідів або придатність їх для ідентифікації;
- надає допомогу слідчому в оформленні результатів огляду місця події та пакуванні вилучених речових доказів;
- забезпечує швидке й якісне проведення призначених слідчим експертиз, консультує слідчого з питання про можливість дослідження виявлених на місці події слідів, предметів, документів, мікрооб’єктів, а також про необхідних для цього спеціалістів.

Дільничний інспектор міліції:

- до прибуття слідчо-оперативної групи забезпечує охорону місця події, збереження слідів злочинців, організовує надання невідкладної допомоги потерпілим особам;
- з’ясовує обставини злочину, встановлює його свідків, прикмети злочинців, про що негайно доповідає керівникам СОГ, органу внутрішніх справ або черговим чергової частини;
- організує та особисто вживає заходів до переслідування та затримання осіб, які вчинили злочин;
- виконує вказівки керівника СОГ.

Інспектор – кінолог:

- зорієнтувавшись на місці події, визначає шляхи підходу та відходу злочинців, з дозволу керівника СОГ забезпечує застосування службово-розшукового собаки для розшуку та затримання злочинців, виявлення втрачених або загублених ними речей, предметів чи залишених слідів і складає акт про результати застосування службово-розшукового собаки;
- згідно з вказівкою керівника СОГ бере участь у проведенні інших розшукових заходів, особливо може використовуватись службово-розшуковий собака для пошуку викинутих злочинцем гаманців, документів тощо. А в окремих випадках – для виявлення підозрюваного.

§8. Процесуальне оформлення затримання

Затримання особи за підозрою в скоєні злочину є слідчою дією.

Закон допускає отримання доказів в процесі затримання підозрюваного і передбачає для їх закріплення складання протоколу затримання (7,8).

Сам протокол затримання, будучи носієм фактичних даних, може мати доказове значення в кримінальній справі якщо відповідає вимогам допусти-

мості і достовірності. Кримінально-процесуальне затримання, як процесуальна дія, включає в себе розшук, фізичний захват, доставляння підозрюваного в орган дізнання і процесуальне оформлення (порушення кримінальної справи, складання протоколів затримання та особистого обшуку тощо.) і повинно розглядатись як невідкладна слідча дія – засіб отримання доказів.

Доказове значення протоколу затримання в тому, що в процесі цієї слідчої дії встановлюються фактичні данні, які відображаються в ньому і в подальшому будуть використані при судовому розгляді.

Під час затримання, як того вимагає кримінально – процесуальний закон, необхідно скласти такі процесуальні документи (9, 78-89):

Протокол затримання підозрюваного у вчиненні злочину

м. Одеса

11 листопада 1999 р.

Слідчий слідчого відділення Жовтневого РВ УМВС України в Одеській області капітан міліції Колесник С.Д. у відповідності зі ст. 106 і 115 КПК України затримав Симоненка Івана Васильовича, 1970 року народження, уродженця с. Петрівки Іванівського району Одеської області, мешканця м. Одеси, вулиця Степова, буд. 13, кв. 4, який працює водієм на автобазі міськкомунгоспу.

Підозрюваний Симоненко І.В. був захоплений дільничним уповноваженим Жовтневого РВ капітаном міліції Кондратенком П.С. при вчиненні крадіжки гаманця з 250 гривнями у громадянина Колесніка Р. И. у тролейбусі №5 під час руху по вулиці Грецькій

Затримання застосовано до громадянина Симоненка І.В., доставленого до чергової частини Жовтневого РВВС, о 10 годині 30 хвилин 11 листопада 1999 року.

Затримання здійснюється згідно з ст. 115 та пункту 1 ст. 106 КПК України, як особу яку застали при вчиненні злочину. Мотивами затримання є: припинення злочину та недопущення спроби зникнення від розслідування та суду.

Підозрюваному Симоненку І.В. роз'яснено що згідно із ст. 21, 43 (прим) КПК України він в праві: знати чому він підозрюється; давати показання або відмовлятися давати показання і відповідати на запитання; мати захисника і побачення з ним до першого допиту; подавати докази; заявляти клопотання і відводи; вимагати перевірки судом правомірності затримання; подавати скарги на дії і рішення особи, яка провадить оперативно-розшукові дії та дізнання, слідчого і прокурора, а за наявності підстав – на забезпечення безпеки.

(підпис) І.В. Симоненко

У зв'язку з затриманням громадянин Симоненко І. В. пояснив: 11 листопада 1999 року в місті Одесі під час руху в тролейбусі №5 по вулиці Грецькій він дійсно таємно заліз в кишеню невідомого громадянина та викрав гаманець з 250 гривнями.

Підозрюваного Симоненка І.В. направлено для утримання в камері ізолятора попереднього ув'язнення Одеського ГУ УМВС України в Одеській області.

Протокол мною прочитано, записано вірно.

Підозрюваний (підпис) І.В. Симоненко

Слідчий СВ Жовтневого РВ

Капітан міліції (підпис) С.Д. Колесник

Довідка:

Копія протоколу затримання направлена прокурору району об 11 годині 30 хвилин 11 листопада 1999 року вих. № 31/14 - СВ.

Про затримання письмово повідомлена дружина підозрюваного – Симоненко Г.П., що проживає в м. Одеса, вул. Степова 13, кв. 3.

Слідчий СВ Жовтневого РВ

Капітан міліції підпис

Копію протоколу отримав

С.Д. Колесник

І. В. Симоненко

Прокуророві Жовтневого району м. Одеси, радникові юстиції Василенку Г.М.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Про затримання підозрюваного

Повідомляю, що 11 листопада 1999 року об 11 годині 30 хвилин слідчим відділення Жовтневого РВ Симоненко Іван Васильович, 1970 року народження, уродженець Петрівки Іванівського району Київської області, мешканець м. Одеси, вулиця Степова, буд.13, кв. 4, що працює водієм на автобазі міськкомунгоспу. Симоненко І.В. був затриманий дільничним уповноваженим Жовтневого РВ капітаном міліції Кондратенком П.С. під час вчинення крадіжки гаманця з 250 гривнями у громадянина Колесніка Р. И. у тролейбусі №5 під час руху по вулиці Грецький, тобто при вчиненні злочину, передбаченого ч1 ст.140 КК України. За цим фактом мною порушено кримінальну справу і прийнята до свого провадження.

Про затримання Симоненко І.В. згідно з ст. 5 Положення про порядок коротко часового затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, повідомлена його дружина Симоненко Г.П.

Слідчий СВ Жовтневого РВ

Капітан міліції підпис

С.Д. Колесник

**Громадянці Симоненко Галині Петрівні
65014, м Одеса вул. Степова 13\4**

Повідомляю Вас про те, що Ваш чоловік – Симоненко Іван Васильович, 1948 року народження затриманий за підозрою у вчиненні злочину о 10 год. 30 хв. 11 листопаду 1999 року і перебуває в Жовтневому РВ м. Одеси, за адресою вул.. Грецька 82\10.

Слідчий СВ Жовтневого РВ

Капітан міліції

підпис

С.Д.Колесник

Протокол особистого обшуку

м. Одеса

25 жовтня 1999р.

Слідчий слідчого відділення Жовтневого РВ УМВС України м. Одеси капітан міліції Колесник С.Д.у присутності понятих:

1. Подвисоцького Володимира Борисовича, мешканця м. Одеси, вулиця Степова, буд.130, кв. 4.

2. Кваснівського Володимира Петровича, мешканця м. Одеси, вулиця Степова, буд.150, кв. 25

У зв'язку з затриманням із додержанням вимог ст. 184, 188 і 189 КПК України в службовому кабінеті №16 Жовтневого РВ УМВС України у м. Одесі провів особистий обшук Симоненка Івана Сергійовича, що проживає у м. Одеси, вул. Степова, буд.13, кв. 4.

Зазначеним особам роз'яснені їхні права, передбаченні ст. 181 КПК України.

Понятим, крім того, на підставі ст. 127 КПК України роз'яснені їх обов'язки засвідчувати факт, зміст і наслідки особистого обшуку.

(підпис)

Подвисоцький

(підпис)

Кваснівський

Після чого Симоненку Івану Сергійовичу було запропоновано видати вкрадені гроші в розмірі 250 (двісті п'ятдесят) гривень 2 купюри по 100 гривень і 1 50 гривень. На цю пропозицію Симоненко І.С. добровільно вийняв з кишені 2 купюри по 100 гривень і 1 – по 50 гривень і передав слідчому. Купюри вкладені до пакету, який опечатано мастичною печаткою №3 Жовтневого РВ і завірено підписами понятих та слідчого.

Протокол нами прочитано, записано вірно.

Поняті:

(підпис)

Подвисоцький

(підпис)

Кваснівський

Затриманий:

(підпис)

Симоненко

Слідчий СВ Жовтневого РВ

капітан міліції:

(підпис)

Колесник С.Д.

Протокол ознайомлення підозрюваного з його правами на захист

м. Одеса

25 жовтня 1999р.

Слідчий слідчого відділення Жовтневого РВ УМВС України у м. Одесі Колесник С.Д. відповідно до ст. 21 та 53 КПК України оголосив підозрюваному Симоненко І. С. про те що він підозрюється у скоєні злочину, відповідальність за який передбачена ч.1 ст. 140 КК України та роз'яснив підозрюваному по кримінальній справі № 03006789 гром. Симоненко І.С. його права.

Виконуючи вимоги ч.2 ст.21 та ч.3 ст.106 КПК України підозрюваному Симоненко І.С. роз'яснено, що, згідно з положенням ст.44 КПК України, захисник допускається до участі у справі з моменту пред'явлення обвинувачення, а у випадку затримання особи, підозрюваного в скоєні злочину, чи застосуванні запобіжної міри в вигляді взяття під варту з моменту оголошення йому протоколу затримання або постанови про застосування запобіжної міри, але не пізніше 24 годин з моменту затримання. В якості захисників підозрюваних та обвинувачених допускаються особи, які мають свідоцтво на право заняття адвокатською діяльністю, інші фахівці в галузі права, близькі родичі.

Згідно ст. 47 КПК захисник запрошується підозрюваним, обвинуваченим чи підсудним, його законними представниками, родичами чи іншими особами за дорученням чи за проханням підозрюваного. в тих випадках коли явка для участі в справі захисника, якого обрав підозрюваний неможливо на протязі 24 годин, а захисника обраного обвинуваченим чи підсудним, - протягом 72 годин, особа яка проводить дізнання, слідчий або суддя відповідно мають право запропонувати підозрюваному, обвинуваченому підсудному запросити іншого захисника або забезпечують їм захисника. Обов'язок забезпечити участь захисника в такому випадку покладається на керівника адвокатського об'єднання за місцем провадження справи.

Згідно з вимогами ч.2 ст.21, ч.3 ст.106 КПК України, підозрюваному Симоненко І.В. роз'яснено що згідно з ст.48 він має право на побачення з захисником віч-на-віч, а після першого допиту – без обмеження їх кількості і тривалості.

Ознайомившись з протоколом та своїми процесуальними правами на захист підозрюваний Симоненко І.В. що бажає мати в якості захисника Заверюхіна Д.Д. – адвоката юридичної консультації №1 Жовтневого району м. Одеси.

Протокол мною прочитано, записано вірно, зауважень, заяв не маю.

Копію протоколу отримав 11 листопада 1999 року.

Підозрюваний (підпис)
Слідчий (підпис)

Симоненко І.С.
Колесник С.Д.

ДОДАТКИ

Фото №1



Фото №2

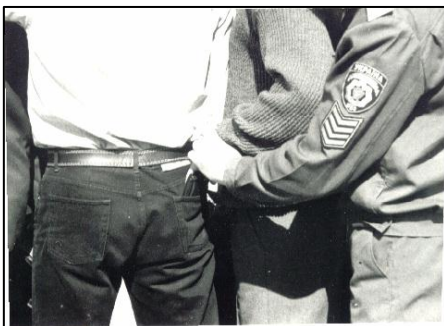


Фото №3



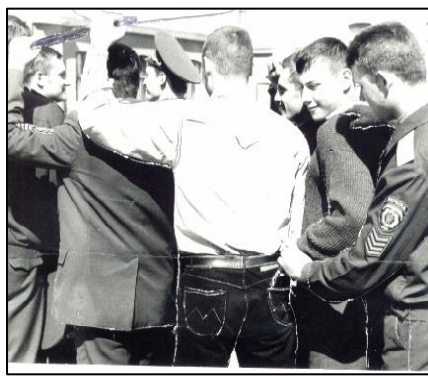
Фото №4



Фото №5



Фото №6

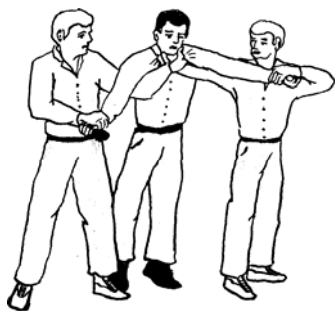




Малюнок № 1



Малюнок № 2



Малюнок № 3 а1



Малюнок № 3 а2



Малюнок № 3 а3



Малюнок № 4

Література

1. Конституція України. – Тернопіль, 1996.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України – К., 2001.
3. Федоров Ю.Д. Расследование карманных краж. Ташкент, 1978. – 34 с.
4. Янушко В.И. Основы тактики задержания подозреваемого. (Процесуальные и криминалогические аспекты). - Минск, 1987. – 82 с.
5. Папкин А.И. Личная безопасность сотрудников ОВД. Тактика и психология. - М., 1996
6. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ науково-практичні рекомендації / Під ред. Ануфрієва М.І., Кондратьєва Я.Ю. – 72 с.
7. Следственные действия. – Волгоград. 1984. – 240 с.
8. Образцов В.А. Выявление и изобличение преступника. – М., 1997. – 336 с.
9. Досудебное расследование. Учебное пособие / В.М. Тertiшник, С.В. Слинько, А.В. Петренко и др. / Под общ. ред. В.М. Тertiшника. – Харьков 1999. – 352 с.
10. Уэйн Б. Егер Техника профессионального карманника. – СПб.: Полигон, 1997. – 93 с.

З М І С Т

Вступ.....	3
§1. Криміналістична характеристика кишенькових крадіжок.....	4
§2. Поняття, основні види та підстави затримання.....	5
§3. Тактика виявлення кишенькового злодія.....	7
§4. Психологічні особливості затримання кишенькового злодія	10
§5. Забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ при затриманні кишенькового злодія.....	13
§6. Особливості проведення затримання кишенькового злодія та його особистого обшуку в типових ситуаціях.....	19
§7. Взаємодія співробітників ОВС при затриманні кишенькового злодія в типових ситуаціях.....	26
§8. Процесуальне оформлення затримання.....	28
Додатки.....	33
Література.....	36

Для нотаток